

Artificiële intelligentie bedreigt de mens in speelfilm (R)evolutie

Doemdenken met knipoog

door Marco Weijers

AMSTERDAM • Doemscenario's doen het altijd goed in fictie, of het nu om zombies gaat, meteorieten, klimaat-gerelateerde rampen of technologische ontwikkelingen die zich tegen ons keren. De nieuwe Nederlandse speelfilm *(R)evolutie* sombert vrolijk mee, maar dan wel met een knipoog. „Zo'n zwartkijker ben ik namelijk niet”, stelt Eddy Terstall, die het scenario schreef.

Nederland, 2040. Limburg is als een van de weinige provincies nog niet ondergelopen en de vluchtheuvel geworden voor miljoenen. Nederlandse klimaatvluchtelingen, bivakkerend in tentenkampen. Gescheiden van de normale burgers, die in een compound leven en heel andere zorgen hebben. Welke genetische kenmerken ze voor hun nog ongebooren kinderen moeten aanschaffen bijvoorbeeld? Waarom ze alleen nog virtuele seks

met elkaar hebben? Of hoe zij moeten omgaan met intelligente huishoudelijke apparaten als de broodrooster en de koelkast, die in opstand komen tegen hun arbeidsomstandigheden?

Robot

Gelukkig (hoewel?) is daar Angela Schijf, die als de artificieel intelligente robot Alecto in vrijwel ieder huis en kantoor te vinden is en ook gezellig mee op pad gaat. Ze regelt, geeft raad, steunt en kan op basis van algoritmes griezelig nauwkeurige voorspellingen doen over gezondheid, relaties en menselijk gedrag. Zo krijgt Tatjana (Anniek Pheifer) te horen dat zij binnenkort mentaal instort en vatbaar zal worden voor de extremistische denkbeelden van de 'naturalisten', die zich verzetten tegen de grote invloed van computers en het gebruik van Big Data.

Preventief wordt door Alecto alvast de politie ingeschakeld om Tatjana eens

stevig aan de tand te voelen.

Eddy Terstall (57) kan er wel om lachen. Op het terras van zijn stamcafé in de Amsterdamse Jordaan vertelt de filmmaker en online-columnist van De Telegraaf hoe hij als scenarist bij *(R)evolutie* betrokken raakte. „Toneelgroep Maastricht was in eerste instantie van plan om het gelijknamige Duitse stuk van Yael Ronen en Dimitrij Schaad op de planken te brengen. Corona gooide roet in het eten. Toen besloot artistiek leider Servé Hermans om *(R)evolutie* te verfilmen. Ik werd er

bij gehaald om het verhaal daarvoor geschikt te maken, zonder het theatrale karakter ervan helemaal te verliezen.”

Toekomst

Eerder boog de cineast zich ook al met voor hem kenmerkende humor over de toekomst in films als *Rent-a-Friend* (2000) en *Vox populi* (2008). „Wat ik daar in toonde, zat er in beide gevallen niet ver naast. Het

originele idee van *(R)evolutie* was weliswaar niet van mij, maar ik zag er wel iets in. Het verhaal past bij deze tijd. Een tijd waarin data volop wordt uitgewisseld en verhandeld en waarin aan de ene kant steeds meer dingen maakbaar zijn, terwijl we tegelijkertijd steeds minder te vertellen lijken te krijgen.”

„We kampen in Nederland en in Europa met een inspraakcrisis”, legt de zelfverklaarde sociaaldemocraat uit. „Referenda zijn weggehaald, nationale parlementen hebben aan in-

Angela Schijf (l.) als robot Alecto en Anniek Pheifer in de speelfilm *(R)evolutie*, waarvoor Eddy Terstall het scenario schreef.

vloed verloren. De ambtenarij en de lobbycratie knabbelen aan de democratie en intussen kan het individu steeds minder een individu zijn. Dat zie je in een uitgegroeide vorm terug in de film. Terwijl juist die ruimte voor het individu de kracht is van onze westerse samenleving. Naast het feit dat we overal de draak mee mogen steken sinds we ons hebben

ontworsteld aan het patriarchaat en de clerus. Ook dat is een belangrijke culturele verworvenheid.”

„Toch zie je dat mensen in moeilijke tijden nog heel apocalyptische denkbeelden krijgen. Dat het einde der tijden nabij is en dat echt alles anders moet. Vooral de wappies en de wokies hebben daar nu een handje van. Komt ook omdat duivel nog heel diep in ons denken zit, waardoor zij steeds weer op zoek gaan naar een grote Gargamel. Ze vragen zich af wie dat zou kunnen zijn en beginnen vervolgens hartstochtelijk

met hun vinger te wijzen naar 'de witte man' of naar iemand als Bill Gates, zoekend naar de bron van alle kwaad.”

Terstall blijkt wars van complottheorieën en van somber geklaag. „De pandemie waarin we zitten is natuurlijk een serieus probleem, dat nog lang niet is opgelost. Maar we leven intussen wel in een parlementaire democratie die functioneert, ook al valt er veel aan te verbeteren. Verder zie ik heus wel dat er iets aan de hand is met het klimaat en dat we onze uitstoot moeten beperken, maar weet ik ook dat we dat als Nederland niet alleen kunnen doen. Kernenergie kan wat mij betreft een deel van de oplossing bieden.”

Bedreiging

In *(R)evolutie* is het vooral artificiële intelligentie die een bedreiging vormt voor de mens. „Daar maak ik me dan weer niet zoveel zorgen over, hoewel we er alert op moeten blijven wat voor beslissingen we uit handen geven. Maar uiteindelijk ben ik gewoon een onverbetterlijke optimist”, besluit Eddy Terstall. „Ik geloof in de individuele mens, in zijn denkvermogen en vindingrijkheid, in de wetenschap én in ons vermogen om samen te werken. Die gaan ons allemaal helpen. Ook in de toekomst.”

(R)evolutie draait vanaf 17 november in de Nederlandse bioscopen.